

Er estudiant

Premsa er aranés entà estudiants

Deseme 2008 · ESPECIAU HÈSTES

Numèro 1 · Suplement de LO Campus

JAB
CEDOC
Donatlu

Josep M. Trull / MAND

[Lectura entà esperdigalhadi]

ER ESTUDIANT: NAU ESTRUMENT ENTARA COMUNITAT

Editoriau
1

Aquestes pagines comencen ua petita aventura culturau sus toti es tèmes en educación qu'agen repercussió enes ciutadans e ciutadanes d'Aran.

ER ESTUDIANT comence damb quate pagines e progressivaments agraniram pagines e continguts, en relació directa ara implicacion dera nostra comunitat educativa, dempués des escoles enquier Institut, e dempués des estudis universitaris que corsen es nostri estudiants dehòra d'Aran, enqua es servis e es estruments qu'aum entà estudiar ena Val d'Aran, qu'acò volerà díder, autant es bibliotèques coma tota sorta d'activitat lúdica e formativa encara que non sigue un ensenhament reglat. E tanben evidents, incorporaran es opinions e eth suport des paires e mairs que tutelen era educación des sòns hilhs.

ER ESTUDIANT accompanha a LO CAMPUS qu'ei aquest periodic universitari que publicam entàs Tèrres de Llèida, e ei atau per un model de coma her journalisme independent e plurau sense cap sorta d'opòtèca: ne de pensament, ne politic, ne economic. Era associacion culturau e civica Vivéncia Aranesa a montat en Llèida tota ua infraestructura e a dinamizat toti uns serveis jornalistics entà poder her ath madeish temps journalisme educatiu en aranés, damb professionalitat e rigor.

Eth nostre ei un journalisme comunitari pr'amor que cerque era implicacion constàntia dera comunitat educativa, en tot dar joc a qu'era maledisha s'i pogue exprimir e debatére es sòns tèmes.

E evident que coma editors auem ua linha editoriau e aquesta ei plan clara: rigor intel·lectual, ensenhament de valors, debat dubèrt e plurau, e defensa d'Aran coma País, en especial era sua llengua e eth són occitanisme.

Ua comunitat educativa ei un univers força complexe; qu'exigei auer diférentes publicacions especializadas per cada nivell d'ensenhament, demoram qu'un dia i ambaran, més aué, realísticamente, ER ESTUDIANT ei ua publicacion integral a on i haran a cabar toti es nivells.

► p.2

Toti es qu'èm implicadi
ena Associacion culturau e
civica Vivéncia Aranesa, e toti es que
trabalhen e collabòren ena edicion
deth periodic universitari LO CAMPUS
e aguest Suplement ER ESTUDIANT,

**vos felicitam es hèstes
e vos desiram un
erós 2009.**

[Lectura entà guiteros]

version RAPIDA 3.0

Editoriau
2

Elli!
Començam ua naua aventura sus journalisme educatiu en aranés.

ER ESTUDIANT un suplement de LO CAMPUS, eth periodic universitari des Tèrres de Llèida, comence doça e acabarà en tot éster ua potenta publicacion de joen.

Auern de besonh era collaboracion de toti pr'amor que volam totes es opinions e butar damb força. Ac dideram tot, ac publicaram e ac contrastaran tanben tot.

Tractaram cada mes, aquerò que mos preocupe enes escoles e en Institut d'Aran. Sense desbrembar d'auti espais d'education e cultura, e sustot de territori joen.
LIEG que non hè maull...

— E ESCRIU que sembla "un intellectual" e açò mòle.

erestudiant@locampus.cat

UA EDUCACION DETH SÈGLE XXI: PERA CAPACITAT DE CAMBIAR

Eth mon dera educacion, coma era societat deth sègle XXI, ei immergit laguens d'un prigond cambiament, que se manifeste en incertituds importants en fòrça encastres. En un des darreri trebalhs dera Fondacion Jaume Bofill, se mostren donades conclusentes entara Educacion en Catalunya, e ei qu'eth 20% der alumnat de 15 ans se trobe eth nivell de fracàs escolar. Malastrosament aguest informe mos indique qu'ua part importanta der alumnat ei en situacion d'exclusion social.

Mos cau èster reaments conscienti de ciò que vò dider èster en ua societat en constant cambiament e evolucion. Pera velocitat en que s'an transformat, auem agut fòrça dificultats entà assumir e comprender eth cambiament de valors, normes sociaus, actituds, era evolucion dera coneishensa e, en definitiva, era manera de projectar era nostra vida quotidiana. Tot amassa, a agut un efecte d'ar de desestructuracio sus es adults, e tanben, e evidentaments, sus es nostri escolans e es nostri hilhs.

I a fòrça factors qu'an influit en aguest cambiaments: era utilizacion des naues tecnologies, d'autur naues maneres de comunicar-se e d'informar-se, era conciliacion laborau e familiariu ei cada còp més complicada; es estructures familiaus an variat notablement, i a processi migratoriis com jàmies s'auen vist ena història dera umanitat... E tot un llistat de variables qu'an cambiat fòrça rapidament e an hét qu'era nostra manera de veir es causes (paradigmà) age entrat en conflicte. E non tostemp auem estat prèsti e en capacitat d'afrontar aguest ràpides.

Aguests cambiaments culturaus, sociaus e de valors, an agut, e auràn, era sua consequència en sistéma educatiu. Per açò, ei un bon moment entà reflexionar e poder seguir evolucionant. En aguest sens, ciò que podem demandar a totes es parts implicades en procès educatiu ei que seguen conscient de qu'era societat cambia, e que seguen operatius entà portàc tà

dauant, perquè cau auer fòrça dar qu'era educacion ei eth futur deth nostre país.

Entà artéñher objectius de melhora cau implicar-se en desenvolopar un cambiament de paradigma, ua manera diferenta d'afrontar es problemes qu'á de centralizar-se en assumir qu'era comunitat educativa disposta d'un actiu, qu'en còp de més important entà quinsevolh organizacion, es recorsi umans, es personnes que la configuren. E evidentaments arribar a acòrds entre personnes (escolans, professorat, familiés, institucions) damb perspectives a viatges diferentes ei complicat... Més, dera convergència d'interessi comuns, era implicacion personaui e era manera d'afrontar es problemes ei a on podrem trobar era fòrça entà amiar entà dauant un ahèr tan important com ei era educacion.

En cas especific dera Val d'Aran, cau comprender que tanben era societat aranesa a cambiat e, donc, que cau potenciar certi aspectes deth són entorn sociau e deth són procès educatiu. En institut d'Aran assumim es caracteristicas culturaus, e identitaries deth territori, e per açò, trabalham entà crear ua escola d'uberta, inclusiva, damb mercat caràcter ecologic, promotora dera salut, e a on es naues tecnologies agen un papèr fondamentau enes prètzheits d'ensenhamant aprendissatge. Totun, un autre aspecte a destacar a d'estèr era implementacion d'un projecte lingüistic en aguest entorn multilingüe.

Apostam pes naues tecnologies, pera situacion geografica deth territori, e peth papèr fundamental que les cau desenvolopar entà qu'es ciutadans poguen accedir era informacion, e dispositiu per diuèrsi mitius, ja sigue dempùs dera vertent lectiva o coma activitats extraescolares. Son elements que, damb criteris pedagogics, apòrtent aspectes avantatjosis respecte dera salut des escolans e dera convivència deth centre.

Entà acabar, en un entorn multilingüe coma eth nostre, ei de besonh ua grana sensibilitat vers era propria identitat deth territori, que ven definida sustot pera sua propria llengua e pes sus arraïtz culturaus. Es escoles d'Aran en general, e er institut en particular, an de dar resposta ad aguesta situacion damb era aplicacion de critèris didactics, tecnicians e culturaus.

Ua comunitat educativa ei un univers fòrça complexe, qu'exigeix auer diferentes publicacions especializadas per cada nivell d'ensenhamant: demorar qu'un dia i arribarem, més aué, realisticament. ER ESTUDIANT ei ua publicacion integratu o un llibre a caber toti es nivells. Pr'amor de poder hér accò, editaram aguesta publicacion en paper, més alh madeish temps premanidi ua Web entà dar un suport digital deth nostre treball. Sonque mos cau trobar es suports privadi e publics entà podec her.

Didem qu'ei un trebalh editar en aranés, més sense voler magnificar arrén, ei ua autentica missio de militancia cultura. E coma toti ja arrebremben "militancia cultura" vò dider participacion e dinamitzacion voluntaria d'ua cultura sense demorar cap sorta de contrapartida que non sigue er enriquiment cultura e civic de potenciar ua llengua e ua manera de her propria e singulara.

Nosalti n'èrem convergèndi que sense er aranés escrit en més de comunicacion generalistes o especializadi coma aguest, non i aurà manera d'enfortir er aranés, n'er ocio en general. El evidencia era importància de promotor er usatge sociau der aranés parlat, més tot açò serà possible, se i un bon cosính de multiples prètzheits en funcionament a on era elaboracion der aranés escrit ne souje protagonista, e en nostre camp ati dala er aranés escrit demorarà refontificat se i ua implicacion real e productiva dera nostra comunitat educativa, d'escolans, mestres e professors, enqua gestors publics e privads, e evidentaments peirs e mairs.

Bon trebalh e bona lectura!!! ■

nòsti escolans agen consciència ecologica, que siguen sensibles es grans recorsi naturaus que mos entoren, e que desvolopèn valors en favor dera sostenibilitat deth mei ambient.

Tanben, laguens deth nostre projecte educatiu, pensam qu'er esport e eth joc son contenguts a integrar e potenciar per diuèrsi mitius, ja sigue dempùs dera vertent lectiva o coma activitats extraescolares. Son elements que, damb criteris pedagogics, apòrtent aspectes avantatjosis respecte dera salut des escolans e dera convivència deth centre.

Entà acabar, en un entorn multilingüe coma eth nostre, ei de besonh ua grana sensibilitat vers era propria identitat deth territori, que ven definida sustot pera sua propria llengua e pes sus arraïtz culturaus. Es escoles d'Aran en general, e er institut en particular, an de dar resposta ad aguesta situacion damb era aplicacion de critèris didactics, tecnicians e culturaus.

Era foncion deth nostre institut a de garantir er incluidum sociau, fomentar era autonomia e er esperit critic der escolan en un marc de tolerància e respecte vers es aut. Açò, sonque se pòt artéñher en un entorn sociau acuelhent, a on es activitats dera aula siguin fòrça programades e a on s'utilize era estimulacion positiva coma estrument constant de renfortiment.

En sistéma educatiu d'Aran ém en moment de cambiament, e el moment entà trabalhar amassa. Aué més que jàmies, entà artéñher qu'es nostri escolans/hilhs poguen èster premanidi entà èster ciutadans deth sègle XXI, ei de besonh era collaboracion de toti es agents sociaus. ■

Manel Serrabona
Director der IES d'Aran

ESTIMAR

Mans que s'estrenhen
mans qu'es dan calor.

Mans que parlen
sense parlar.

Uelhs que campen ath còp,
en potz dera anima.

Uelhs que, barradi ven

cò que d'auti non pòden veir.

Uelhs que guarden tath madeish lòc.

Dus cors que pataquegen
ath madeish temps.

Dues boques que tremolen
coma huelhes ena tardor.

Boques qu'es cerquen

coma era aigua cerque era mar.

Dus còssi que vòlen èster un.

Dues pèths junhen era sua flaira,
era sua sudor,

sense vergonha, sense pòur.

Dus còssi estacadi
gèdra e paret.

Dus còssi,

dues ondades qu'es junhen
tara plaja amorassar.

Dus còssi despohadi
punets, arriòtes ena vrespada,
hén esgalamisar es arongles

que tot just comencen a volar.

Dus braci,

dues andòrtes que sarren,

que s'estofen, qu'abracen
entà melhor poder estimar.

Dus còssi que s'estimen
un autè còp,

tamb era madeisha fòrça

deth primèr còp.

Dus còssi arrapadi
dus còssi que pòrtent enes venes
tota era fòrça des aigües deth Garona.

Còssi nus de pudor
sense paraules criden ath mon

eth són amor.

Còssi mögi de lèrmes
mögi d'arròsada e d'èrba fresca,
sónien dessús dera mair térra,
un mon melhor.

Ninya Carabias Escots

Eth Consell de Delegats der IES d'Aran quasi ath complit, damb es professors Rosanna Sellart e Albert Guiu

PARLAM DE PARTICIPACION DER ALUMNAT EN INSTITUT

Eth nòste sistèma educatiu preve diuerses maneres qu'er alumnat participe ena education segondària. E de manèra institucionau a previstes dues vies de representacion: ua en Consell Escolar, -eleccions qu'aguesti dies viuen-, e era auta en tot escuelher delegats de cors que constituiran eth Consell de Delegats.

Açò ei previst entà toti es instituts e existis tota ua norma generau, qu'amass damb eth Projecte Educatiu deth centre e deth són Reglament Intern, definits de manera explícita e implícita es foncions, e es drets e deúres der alumnat en aguesti organismes.

Mès força còps tot açò ei teoria, pr'amor que co que compede ei era practica. Força còps

i a delegadi de tota sorta, mès non i a ua participacion real. E qu'artament, bèth còp i a ua hereneda enòrma entre es delegats e era resta de companhis de classa e de centre. Uns representen e es auti passen.

Mès arriba un dia qu'apareish un problema e tot son planhs e males encollies. E se comence a discutir eth problema e aparenentament força au alters e problemes qu'aparenentament non i an ren a ver, més en realitat tot apareish de còp e mai presentat, pr'amor qu'es problemes, qu'en aqueth moment semblaient collaterals, non se les auie dat gessuda, ne discussion en son moment predis.

En Institut es directius, eth professorat, es

pairs e mairs, e er alumnat viuen era participacion d'ua manerà diférente. E se supause que i a era norma estableida e tot i plan clar sus es vies de participacion. Mès maugrat aqò, es vivencies son contradicòries.

Centrem-mos damb er alumnat ara:

Un estudiant de segondària comprehèn perfectament es relacions de poder as quaus se troben sometid es escolans devant des pairs, mairs e professorat. E aquest estudiant ei supersensible ara CRÈDIBILITAT dera participacion.

Se l'escote o non, ar estudiant?

En es joen es studiants ua autentica capacitat

d'intervencion enes mecanismes de decision, de mediacion de conflictes o de diffusio des acòrs e decisions prenudes amassa?

Era confidància qu'a er alumnat aurà votz e se la escotará, ei fondamentau.

Mès ath delà, aue per aué, era participacion en Institut la cau ver coma un aprendissatge personal: a saber trabalhar en equip, saber exposar problemes, saber cercar solucions e ath delà solucions enfocades ath gust dera majoria, son uns prètzets de naút valor formatiu.

En cas der IES d'Aran, se da un context força especial que dauris naues maneres de canalizar aguesta participacion. E sembla qu'er equip directiu deth centre preferi, per ua banda, dar possibilidades de participacion lagunes dera organizacion der Institut coma ei preceptiu; e tanben pera auta banda, -e aguesta ei era nauetat- qu'eth Consell de Delegats pogue ésser un organisme entà transportar era votz dera joenessa d'Aran, tant enes Ajuntamientos, coma en Consell Generau d'Aran. En nosalti ahiogem, e tanben enes associacions de tot tip, dera nostra societat ciui.

E açò ei possible someté d'aguesta manerà, pera singularitat deth País, coma cultura diferenciada. E ath delà pr'amor qu'er Institut d'Aran ei er unic Institut a on i conflussen era major part (entà non dider era totalitat) dera joenessa deth nostre territori.

Non interessa ua participacion light, ne ua participacion comprenenda coma un complement o luxe coma ben pairs e mairs, e enqua bén professors pensen. Ne interessa ua participacion obligatoria que sonque fomenta era aversion der alumnat.

Cau contunar de potenciar ua via que hésque der Institut un laboratori de democracia deliberativa, en tot constituir era participacion coma un mejan entà resoldre problemes e un mejan entà aumentar era confidància e eth tracte personal entre escolans e professors.

Collectiu Mistral de Viella

Experiéncia e avaloracion

UEIT ANS EN CONSELH ESCOLAR DER IES D'ARAN (Prumèra part)

Quan decidi presentar-me as eleccions peti sector de mairs/pairs en Consell Escolar der IES d'Aran ac hi damb illusió e desir d'im implicar-me en un collectiu que de tostemp a estat força criticat en Aran més qu'ara ora dera vertat força pògiu an volunt ajudar entà arténher es objectius que toti volem entà nòst hilhs.

Cada viatge que m'è presentat è obtengut eth suport dera majoria des pairs/mairs qu'aneran a votar e qu'ao m'aportau confidància e m'exigie responsabilitat entà tractar de representar ath sector dera melhor manera possible.

Participar enes competéncies e objectius deth Consell Escolar requiris força informacion e assistir as reunions periodiques qu'eth forum d'exercir, damb dret a votz e vòt, eth cargin que representes entà arténher ciò que crees qu'ei més positiv entara majoria des escolans/es, requiris dedicacion.

Per documents qu'ean salvant dedi, isquí que cada cors escolar se realizen ua mejana de cinc reunions deth Consell Escolar; jo è estat membre d'aquest organ pendant ueit ans, atau que s'auràn celebrat ues 40 reunions enes qu'è assistit ara majoria d'eres.

Pogui afirmar que cada cors i a uns tèmes que se repetissen com son: era aprobacion dera programacion deth cors escolar, era aprobacion deth pressupost annau, eth calendari escolar, era liquidacion econòmica deth exercici anterior e era resolucion d'expedients disciplinaris.

Expedients disciplinaris

Es expedients disciplinaris meritau ua arturada e ua explicacion pr'amor que non qu'è d'estar destacable era quantitat d'expedients de disciplina que se daurissen en IES cada cors escolar; encara que comparadi damb es estadístiques de centres urbans o deth extraradi de granes ciutats, non siguen guaire nombròs més lo lo sufisentments preocupants en ua societat rurau ena quau mos coneixem tot i que les calèries èstres susceptibles demesir. En general es expedients afecten més a gojats qu'a gojats, e són èster gojats que li dan pòga importància as estudiis, ara familiar, a portar ua vida digna e morau, qu'arrosséguen fracàs escolar e sonque demoren complir era edat qu'era educacion ja non sigue obligatoria e poguen passar ara vida laborau.

Tostemp m'a cridat era atencion en aquest tema era fata, tan grèu, d'implicacion de força pairs/mairs; en nombroses reunions deth Consell Escolar s'an explicit casi de pairs que maugrat cridar-les entà parlar des sons hilhs/es damb gran problemes en centre, non van tas reunions ne arresponen en ajuda des sòns.

Se porie pensar qu'eth desinterès deth sector de pairs/mairs, constatable ena pòga participacion enes eleccions eth Consell Escolar celebrades eth passat dia 27 de novembre, quan d'un cens de 629 pairs/mairs sonque an anat a votar 93, se pòt déuer en part ara falta d'entendement e comunión damb eth discors deth sector educatiu.

Mos cau avalorar era importància qu'a entara

educacion des hilhs era implicacion des pairs/mairs, pr'amor que tostemp è creigut qu'es hilhs s'eduquen en casa e qu'na escola o institut se van a formar e a aquerir coneixences sus es bases que mos cau meter es propis pairs.

Sus aquest tèma tostemp è reivindicat ua Escòla de Pairs/Mairs pr'amor qu'èm es primers que mos cau arrecèber formacion de coma educar es nostri hilhs.

Eth minjador e reforma dera bastissa

Eth minjador e es òbres de reforma dera bastissa deth IES an estat tèmes recurrenti aquesti ans. Damb eth minjador me cau dider que cors darrer cors s'auengut en tot insistir ena obligacion de complir era norma en vigor tant per ciò qu'ei dera qualitat/quantitat d'aliment que s'autris as escolans/es com per ciò qu'ei dera vigilància deth pati enes ores intermedies entre eth matin e era tarda enes quaus non i a classes.

S'a anat meliorant substancialment, encara que cau destacar que ciò de més d'important a estat era inauguracion dera bastissa deth CEIP Garona qu'a estat eith punt d'inflexion e a descongestionat er IES e eth són minjador; pensi que non tot se'n'a arténher per ara e que cau contunar dinisir en un melhor servici global.

En ciò que tanh as òbres, aguestes an estat era crotz qu'auem arrossegat cada cors escolar, qu'an vengut en tot sofrir tant es escolans coma es professors, e qu'era

administracion deth Departament d'Educacion dera Generalitat de Catalunya a vengut d'latant enquistar abús, donques qu'es condicions materiaus deth centre son son precaries e eth Departament en tot auer-se trobat damb ua bastissa regalada pera Fondacion d'Ensenyament dera Val d'Aran ar Ajuntament de Viella e Mijaran e aquest, ath són torn, ara Generalitat de Catalunya, podie auer hét en esforç d'entreprener es sues millores hè ja béri ans, atau coma eth bastiment deth nau CEIP Garona liberèc espaci enes aules qu'an servit tà melhorar era qualitat e benestar deth collectiu de segondària.

Era integracion d'immigrants

Un autre tèma, desconegut entà molti, ei eth trabali qu'a hét en IES entara integracion d'escolans immigrants, en un país coma Aran, qu'a un important movement de ciutadans coma magrebins o sudamericans. S'a trabalhat en aules d'aciuèl e s'a dedicat esforç e interes entà integrar a uns gojats e gojates que per non comprender non comprenen n'era pròpia lengua deth lòc que les acuells, en tot tractar d'educar a toti ena tolerància e eth respecte entà diuersitats més complexes.

Pilar Hervada Vidal
Mair
Licenciada en Dret

Dusau part: Era administracion educativa. Vision deth centre e deth Consell Escolar. Eth professorat. Eth nau equip gestor.

**Parles coma parles, sigues
coma sigues, çò de mès important
ei que quauquarrés t'escote.**

En "la Caixa", mès de 25.000 personnes t'escoten, te comprehen e trabalhen apròp tòn entà aufrir-te era melhor solucion.

Parlam?

